

Ambities en taken Leefomgeving

Voorstel bestuursprogramma domein LO 2010-2014

(versie 27 september 2010 – vastgesteld door DB voor bespreking met gemeenten)

INHOUDSOPGAVE

1. Vooraf	3
2. Ambities Twente 2010 – 2014	3
2.1. Analyse ontwikkelingen	3
2.1.1. Ontwikkelingen Europa	4
2.1.2. Nederland	5
2.1.3. Oost-Nederland = Gebiedsagenda + MIRT	5
2.1.4. Twente	5
2.2. Ambitie 1 - Economische Ontwikkeling Twente	5
2.2.1. Innovatieroute Twente	5
2.2.2. Agenda van Twente	6
2.3. Ambitie 2 – Bereikbaarheid Twente	6
2.4. Ambitie 3 – Duurzaamheid Twente	7
3. Huidige taken leefomgeving	9
4. Ombuigingsmaatregelen en inzicht in de effecten	11
5. Conclusie	12
6. Proces	12
Bijlage:	
- (Inhoud) brief aan informateurs	13

Ambities en taken Leefomgeving

Voorstel bestuursprogramma domein LO 2010-2014

(versie 27 september 2010 – vastgesteld door DB voor bespreking met gemeenten)

1. Vooraf

Het ombuigingsproces, zoals de regio raad heeft vastgesteld op 18 november 2009, is in twee onderdelen gesplitst:

- maatregelen op het gebied van efficiency, financieel technische maatregelen en instrumenten voor kostenbeheersing. Deze zijn voor een deel verwerkt in de programmabegroting 2011 die op 30 juni 2010 in de regio raad is behandeld;
- voor het resterende deel worden de ombuigingen verwerkt in de programmabegroting 2012. Deze voorstellen liggen op 17 november 2010 ter bespreking in de regio raad voor. Eveneens ligt dan een voorstel op tafel naar aanleiding van een ambitie/takenschouw.

Deze notitie gaat in op de ambitie- en takenschouw van het domein LO en is mede tot stand gekomen op basis van ambtelijke en bestuurlijke input uit de 14 gemeenten.¹ Belangrijkste boodschap uit die input was: Laat duidelijk de afweging zien tussen ambities enerzijds en de huidige taken anderzijds. Deze gedachte ligt ten grondslag aan het nu volgende voorgestelde bestuursprogramma voor de periode 2010-2014.

Het domein Leefomgeving heeft de opgelegde financiële taakstelling ingevuld. Bij dit proces is vooral gekeken in hoeverre de al eerder uitgesproken ambities samen met de lopende wettelijke taken en de taken die we op verzoek van de Twentse gemeenten uitvoeren (bijvoorbeeld milieu) in de pas lopen met hetgeen het domein Leefomgeving momenteel aan taken en activiteiten uitvoert. Tegelijk is gekeken naar de voor Twente belangrijke trends en ontwikkelingen. Dit samenstel bepaalt wat wij gezamenlijk voor Twente van belang vinden. Daarom spreken we ook liever van een bestuursprogramma voor de periode 2010-2014.

Dit bestuursprogramma volgt hieronder in ruwe vorm en is als volgt opgebouwd:

- relevante Europese en nationale trends en ontwikkelingen
- ontwikkelingen en trajecten in Twente
- beperkt aantal ambities voor periode 2010-2014, inclusief de prioritaire projecten.

Vervolgens geven wij inzicht in de taken van het domein inclusief de baten en lasten.

In paragraaf 3 lichten we de bezuinigingsmaatregelen toe die met ingang van 2011 van kracht worden voor domein LO en welke effecten dat heeft op de producten en diensten van het domein. We eindigen met een korte toelichting op het vervolgproces.

2. Ambities Twente 2010-2014

Een keuze voor ambities in Twente voor de bestuursperiode 2010-2014 vraagt om inzicht in de maatschappelijke en politiek-bestuurlijke ontwikkelingen om ons heen. Ontwikkelingen in Europa, Nederland, Oost Nederland/Overijssel en Twente. Hieronder gaan we daar kort op in. Vervolgens maken we een onderbouwde keuze voor een beperkt aantal ambities. Deze ambities werken we verder uit en bedden deze in de planning- en controlcyclus van Regio Twente in.

2.1. Analyse ontwikkelingen

De groei van de Twentse bevolking zal afvlakken en uiteindelijk stabiliseren en de beroepsbevolking zal vanaf 2011 teruglopen. Bestuurlijke (daad)kracht is nodig om die dreiging om te kunnen zetten in kansen. Intensieve samenwerking tussen overheden onderling en met externe partners is noodzakelijk.

¹ Een eerdere versie is op 3 juni met ambtenaren van de veertien gemeenten besproken, en op 23 juni met bestuurders van de veertien gemeenten.

2.1.1. Ontwikkelingen Europa

De Europese Commissie heeft in 2010 de Lissabonnota “**Europa 2020**” uitgebracht. In deze nota gelden 3 thema's. Bij deze thema's behoren 7 prioriteiten en kwantitatieve doelstellingen

Slimme groei	Duurzame groei	Inclusieve groei
Innovatie/Onderwijs	Klimaat, energie, mobiliteit	Werkgelegenheid/vaardigheden
Digitale agenda	Ondernemingsklimaat	Armoede

De kwantitatieve doelen voor “Europa 2020” zijn:

- Verhoging van de arbeidsparticipatie van 69% naar 75%. **Twente nu: 68%**. In Twente is de arbeidsparticipatie van vrouwen fors lager dan gemiddeld in Nederland; gezamenlijk is de participatie in Twente 1% lager dan landelijk.
- Verhoging van de R&D uitgaven van 1,9% naar 3% van het BBP. **Twente geeft per werknemer 460 euro uit op gebied van R&D tegenover 290 euro gemiddeld in Nederland.** Hier kan de Twentse Innovatieroute een stimulerende bijdrage leveren.
- De 20(30)/20/20 doelstellingen op het gebied van energie en klimaat: CO2 uitstoot, duurzame energie, energiebesparing. **Twente nu:** in het kader van het klimaatakkoord Rijk-VNG gelden per gemeente dezelfde doelstellingen. Maar het tijdig realiseren van die doelstellingen zal een enorme opgave zijn. Een goede samenwerking tussen gemeenten, provincie, Regio Twente en externe partners kan op dit thema een enorme toegevoegde waarde leveren.
- Verlaging percentage voortijdige schoolverlaters van 15% naar 10% en verhoging van het percentage 30-34 jarigen met een tertiaire opleiding van 31% naar 40%. **Twente zit met zo'n 7% voortijdige schoolverlaters bijna 2% onder het landelijke gemiddelde.**
- Verlaging van het percentage van de bevolking onder de armoedegrens met 25%.

Regio Twente trekt als leidend partner een Europees project over demografische veranderingen, DC NOISE (Demographic Change: New Opportunities in Shrinking Europe). Hierin participeren naast Regio Twente nog acht andere partners uit de Noordzee regio. Gezamenlijk bereiden zij zich voor op de demografische veranderingen die zich in de nabije toekomst zullen aandienen. Te denken valt aan vergrijzing, ontgroening, afnemende bevolkingsgroei of zelfs krimp. Deze ontwikkeling zal op elk gebied zijn invloed hebben, maar het manifesteert zich als eerste op het gebied van wonen en de arbeidsmarkt. Mede door dit project is Twente één van de koplopers in het kader van het anticiperen op de demografische veranderingen in Nederland. Regio's als Oost Groningen en Parkstad Limburg zijn zogenaamde topkrimpregio's. Dit zijn regio's die al volop de consequenties van de demografische ontwikkelingen voelen, mede doordat zij niet geanticipeerd hebben op hun toekomstbeeld. Regio Twente participeert ook in het Nationaal Netwerk Bevolkingsdaling van de ministeries van VROM en BZK.

De Twentse situatie volgens landelijke cijfers 2008

	2008	2020	2030	2040
Bevolking	618.992	626.862	625.033	611.473
Huishoudens	260.214	278.459	285.978	282.612

2.1.2 Nederland

Het kabinet heeft in een reactie op Europa 2020 aangegeven deze agenda met de aangegeven doelen te ondersteunen. Voor meer concrete maatregelen zullen we het coalitieakkoord moeten beoordelen.

2.1.3. Oost-Nederland =Gebiedsagenda + MIRT

Voor toekomstige investeringen in Twente is de gebiedsagenda Oost-Nederland van groot belang. Elk half jaar is er bestuurlijk MIRT-overleg van de bewindslieden van Verkeer & Waterstaat en VROM met het landsdeel Oost (stadsregio's Arnhem-Nijmegen, Twente en de provincies Gelderland en Overijssel). Het eerstvolgende overleg is 9 november 2010. De capaciteitsuitbreiding A1 tussen Deventer en Azelo zal waarschijnlijk worden geagendeerd inclusief de financiering daarvan. Ook staat een MIRT-verkenningenrapport A1-zone met inbegrip van de Innovatiedriehoek op de agenda.

2.1.4. Twente: De volgende opgaven zijn in de gebiedsagenda Oost Nederland benoemd: gebiedsontwikkeling A1-zone, versterking van het stedelijk kerngebied van Twente (Innovatiedriehoek), verbinding Twente met andere stedelijke netwerken (Arnhem/Nijmegen, Zwolle/Kampen) en Duitse achterland (A1-A35-N18).

Vanuit de 3^e Twente top op 3 juli 2010 zijn deze prioritaire opgaven in een brief aan de informateur nog eens duidelijk toegelicht.²

De veertien gemeenten in Twente investeren € 80 miljoen euro in de Agenda van Twente, waarvan € 50 miljoen voor de Innovatieroute Twente. De provincie Overijssel heeft hiervoor ook € 50 miljoen vrijgemaakt. Het gaat hier dus om gezamenlijke investeringsprojecten van de Twentse gemeenten en de provincie Overijssel.

Tevens vormen deze projecten onderwerp van bespreking in de MIRT-overleggen met de bewindspersonen van V&W en VROM worden gevoerd. Mede door deze agendering is er sprake van rijksbetrokkenheid.

Conclusie:

Aansluitend bij de genoemde Europese en nationale ontwikkelingen en verder voortbouwend op al in gang gezette trajecten, willen wij focus aanbrengen en daarom formuleren wij drie ambities voor de bestuursperiode 2010-2014:

2.2. Ambitie 1 - Economische ontwikkeling Twente

2.2.1 Innovatieroute Twente:

Het stimuleren van kansrijke duurzame projecten. Het landelijke Innovatieplatform zet in op vergroting van de concurrentiekracht waarbij ook de relatie met de arbeidsmarkt wordt gelegd³

Twentse ondernemingen uit o.a. de bouw en industriesector, onderwijs- en onderzoeksinstituten (UT en Saxion) en lokale en regionale overheden richten zich samen op innovatie en hebben een gezamenlijk programma opgesteld. De samenwerking concentreert zich op de clusters materialen en hightechsystemen. Technologie en gezondheid, veiligheid en technologie en voeding en bouw. Op innovatiegebied speelt Twente al jaren de Champions League met nanotechnologie en materiaaltechniek als speerpunten. In het regeerakkoord VVD-CDA staat nanotechnologie in Twente en Delft expliciet genoemd. Ook het innovatiebeleid met aandacht voor samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheid zal worden versterkt. Voor het innovatiebeleid hebben wij samen met de provincie Overijssel € 100,- miljoen beschikbaar waarvan inmiddels € 13,5 miljoen door ons is ingezet voor innovatieve projecten. De provincie Overijssel heeft al ruim € 25 miljoen geïnvesteerd. Zie daartoe het rapport "Innovatie in Twente", voortgangsrapportage 2008-2010⁴.

² Brief is opgenomen in bijlage.

³ Zie rapport *Nederland 2020 terug in de top 5*

⁴ Het rapport is op 13 oktober 2010 uitgereikt.

2.2.2. Agenda van Twente

A1-A35-N18

A1 en A1 zone

De A1 en de Berlijnlijn vormen Europese hoofdtransportassen die ons land met Duitsland en Oost-Europa verbinden. Deze parallelstructuur zorgt voor een directe verbinding van Oost-Nederland met de Randstad. De groeiende ruimtelijk-economische dynamiek in Oost Nederland en in Twente in het bijzonder leidt langs de snelweg A1 en rondom de stations van de Berlijnlijn tot nieuwe ontwikkelingen. Onze doelen zijn betere bereikbaarheid, hogere ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid en betere benutting van de economische potenties, te bereiken door de Innovatiedriehoek Twente te koppelen aan het A1-zone-project van Oost Nederland (Apeldoorn-Duitse grens),(Hart van Zuid/Centraal Station Twente/WTC – Kennispark Twente – gebiedsontwikkeling Luchthaven); (zie gebiedsagenda Oost-Nederland)

N18

Voor de verbreding van de N18 zetten we ons, samen met onze Gelderse collega's al vele jaren in. Met de demissionaire minister van V&W zijn afspraken gemaakt over de start van de uitvoering van de werkzaamheden. Een goede en optimale verbinding met het stedelijk knooppunt Arnhem-Nijmegen is van wezenlijk belang voor de economie en de bereikbaarheid van het nationaal stedelijk netwerk Twente. Tegelijk biedt deze weg een alternatief bij calamiteiten op de A1.

A35/N35

Ook voor deze essentiële verbindingssas tussen de stedelijke netwerken Zwolle/Kampen en Twente zijn met de demissionaire minister concretere afspraken gemaakt. In Twente ligt het accent op de voltooiing van het deel tussen Wierden en Nijverdal, in combinatie met de realisatie van een combitunnel in 2013.

Toeristische ontwikkeling Twente

Vanuit het gezamenlijk opgestelde streefbeeld UVT(Uitvoeringsplan Vrije Tijd) en het daaraan gekoppelde actieprogramma met een groot aantal projecten geven we de toeristische ontwikkeling een extra impuls. Verder werken we aan de doorontwikkeling van het succesvolle wandel- en fietsknooppuntensysteem, het ruiter-en menroutenetwerk en de recreatieparken. Het versterken van de toeristische ontwikkeling leidt vooral tot een grotere werkgelegenheid voor lager opgeleiden.

Arbeidsmarktplan Twente

Verbeteren/versterken van de arbeidsmarkt ter ondersteuning van de economische en demografische ontwikkeling van Twente. De samenwerking met andere partijen komt daarbij tot uitdrukking via het POWI (Platform Onderwijs Werk en Inkomen) en door een pilotproject van DC NOISE. In dit project wordt mede onderzocht hoe we kunnen voorkomen dat hoger opgeleiden van Saxion en UT veelal wegtrekken uit Twente. Demografische ontwikkelingen zorgen voor veel meer ouderen, meer alleenstaanden, kleinere huishoudens, minder jongeren en überhaupt op den duur minder mensen. Twente wil niet in de schrijnende situatie terecht komen van leegstand en te weinig capaciteit op de arbeidsmarkt en is daarom, ook mede door het project DC NOISE, nu al bezig om te verkennen hoe wij de kansen uit deze ontwikkelingen kunnen benutten. Dit vraagt om een andere manier van omgaan met je arbeidskapitaal en het inrichten van je ruimte. Twente profileert zich nu in Nederland en in Europa als een regio die tijdig anticipeert en toekomstgericht bezig is op dit gebied.

2.3 Ambitie 2 – Bereikbaarheid Twente

De in- en externe bereikbaarheid van geheel Twente in zijn volle omvang zoals aangegeven in het Regionale Mobiliteitsplan (RMP), de Wegenvisie Twente en de OV-visie Twente en uitgewerkt in het productenoverzicht van het programma Mobiliteit. In het kader van MIRT en gebiedsagenda Oost Nederland een belangrijk thema. De verwachte omzet op dit terrein voor de periode tot 2020 is ongeveer € 400 miljoen BDU-geld. (Brede Doel Uitkering van het ministerie van V&W die rechtstreeks naar Regio Twente gaat). Hier gaat het om een wettelijke taak voor Regio Twente als verkeers- en vervoersautoriteit.

Naast de meer uitvoerende projecten is onze doelstelling om ook agenderend een aantal majeure projecten in de regio (o.a. A1-aanpak, A1-zone en Innovatiedriehoek c.a.) samen met de gemeenten en de regionale partners en het Rijk in het kader van het MIRT en de Gebiedsagenda Oost Nederland ('GA Oost!') goed te positioneren.

Een ander belangrijk ander beleidsdocument is de regionale Wegenvisie Twente. Deze visie zal inzicht verschaffen in de toekomstige knelpunten op zowel het hoofdwegennet als het onderliggende wegennet. Deze visie zal tevens de basis vormen voor de keuze van mogelijke oplossingen voor de bereikbaarheid van Twente en haar economische kerngebieden (waaronder de al eerder genoemde Innovatiedriehoek) en het overleg met de betrokken wegbeheerders over de realisatie van die oplossingen.

De versterking van de regionale bereikbaarheid heeft in het kader van de vaststelling van de Agenda van Twente topprioriteit gekregen. Met het oog hierop heeft Regio Twente stevig ingezet op de versnelling van de besluitvorming over voor Twente belangrijke infrastructuur. Het gaat hier om de rijkswegen A1, de N35 en de N18. Voor de A1 (gedeelte Apeldoorn – Azelo) wordt binnenkort een besluit verwacht voor de concrete aanpak van dit traject. Voor de N18 is in 2009 een belangrijke stap gezet in de vorm van een ministerieel standpunt over het tracé op het deel Enschede – Groenlo. Voor de N35 is in november 2009 een principeakkoord bereikt voor de aanpak van het gedeelte Wierden – Nijverdal. In 2010 is de inzet de formele start van de verkenningsfase voor dit deeltracé van de N35. Niet onbelangrijk is dat eind 2009 gestart is met de bouw van de Combitunnel Nijverdal. Een opzienbarend project dat in 2013 gereed moet zijn.

Nota Bene: tijdens de bestuurlijke bijeenkomst op 23 juni was er breed steun voor de eerste twee ambities. Over de nu volgende derde ambitie was het verzoek deze verder uit te werken om daarna te bezien in hoeverre we hier in Twente gezamenlijk met alle veertien gemeenten uitvoering aan willen geven dan wel dat hier het model van coalition of the willing toegepast kan/moet worden. Deze ambitie is nu dus verder uitgewerkt.

2.4. Ambitie 3 – Duurzaamheid Twente

Als derde ambitie willen wij het thema duurzaamheid benoemen. Het thema duurzaamheid komt steeds nadrukkelijker op allerlei politiek-bestuurlijke agenda's (op wereld-, Europees, nationaal, provinciaal, regionaal en lokaal niveau.) Duurzaamheid heeft betrekking op allerlei beleidsthema's. Voor de meeste thema's is het lokale schaalniveau te klein om echt effect te sorteren.

Duurzaamheid heeft betrekking op :

- het terugdringen van het gebruik van fossiele brandstoffen door het stimuleren van het gebruik van zonne-, wind-, biomassa-, geothermische en getijdenenergie.
- het voorkomen dan wel beperken van energieverbruik door isolatie, CO-2 neutrale huizen, hergebruik van warmte.
- het voorkomen dan wel het beperken van restafval.
- het beperken van transport. Opwekking van energie dicht bij de gebruiker en het gebruik van microcentrales (WKO).
- het herdefiniëren van processen met een onevenredig grote invloed op het milieu.

De vraag is vervolgens: op welke aspecten moet Oost-Nederland/Twente zich richten? Door verbinding met economie en techniek ligt hier een kans Twente goed te positioneren als innovatieve, toptechnologische regio. Voor het thema duurzaamheid stellen wij voor een en ander te concretiseren via het opstellen van een 'Duurzaamheidsagenda Twente' in 2010/2011. Duurzaamheid is het thema waarbij regionale kansen voor innovatie, economische groei en aandacht voor het milieu samenkomen.

Uitgangspunten bij het maken van de duurzaamheidsagenda zijn:

- Regio Twente pakt programma's/projecten op met toegevoegde waarde voor de gemeenten;
- de programma's en projecten vertonen zo weinig mogelijk overlap met reeds lopende initiatieven op lokaal niveau;
- inhoudelijk moet een sterke relatie bestaan met innovatie en technologie;
- inhoudelijk de kansen die de demografische ontwikkelingen in Twente bieden benutten;

- partners zoals corporaties, kennisinstellingen, bedrijfsleven nauw betrekken bij het opstellen van de duurzaamheidsagenda;
- bij regiogemeenten én bij partners moet draagvlak bestaan voor de inhoudelijk aan te pakken programma's en projecten;
- de duurzaamheidsagenda beschrijft de programma's en projecten met de betrokken partners, planning en financiering;
- de agenda wordt binnen de bestaande formatie uitgevoerd en mag maximaal 1 fte vragen. Het gaat om een bescheiden coördinerende rol. Voor de inhoudelijke aanpak moet de kracht vanuit de gemeenten komen. Extra kosten moeten uit aan te trekken externe geldbronnen worden gedekt.
- Twente moet zich kunnen profileren met de onderwerpen uit de Duurzaamheidsagenda (branding);
- de projecten uit de duurzaamheidsagenda moeten bijdragen aan economische ontwikkeling en crisisbestrijding;
- dekking van voorgestelde projecten moet zoveel mogelijk budgettair neutraal, uit bestaande fondsen dan wel via bijdragen van derden plaatsvinden.

Inhoudelijk lijken op voorhand de volgende onderwerpen geschikt om regionaal aan te pakken:

- Kennistransfer Duurzaam Twente: een regionale structuur voor kennisuitwisseling op regionaal niveau met deelname van overheden, bedrijfsleven, onderwijs en kennisinstututen;
- verduurzaming bestaande bouw: een algemeen erkend onderwerp waar veel energiewinst/CO2-reductie te behalen is. Het blijkt tot nu toe echter lastig om succesvol grootschalige toepassingen te bereiken.
- gezamenlijke uitvoering van de aanbevelingen naar aanleiding van het *Strategisch plan herziening aandeelhouderschap Twente*. De bijzondere relatie met Twente biedt mogelijkheden om de regionale duurzaamheidsdoelstellingen te realiseren.
- biomassa: binnen Twente bestaat een behoorlijk aanbod en is een flink aantal initiatiefnemers actief. Regio Twente kan deze ontwikkeling versterken door verbinding te leggen met andere partners en door kennisuitwisseling te stimuleren.
- onderzoek en ontwikkeling van zonne-energie, wind, biomassa, microcentrales en bijdragen aan beperking van mobiliteit via grootschalig gebruik van ICT en beperking woon-werkverkeer. Twente als *green* en *clean valley*.

Domein Leefomgeving initieert vanuit een regisseursrol het opstellen van de Duurzaamheidsagenda vanuit de bestaande programma's Ruimte & Vrije Tijd, Mobiliteit, Mensen en Werken. Uitvoering gebeurt in overleg met vertegenwoordigers van de genoemde partners. Regio en Provincie vormen op dit thema een bestuurlijk duoschap zoals dat ook is aangegeven met andere majeure projecten van de Agenda van Twente.

Hier ligt een kans om op basis van vrijwilligheid een pact te sluiten tussen de 4 O's (Twente, Twente Milieu, UT, Saxion, stichting WOON, diverse bedrijven, Waterschap e.a. zijn samen met de provinciale, regionale en lokale overheden zijn daarvoor de aangewezen partijen) om de Europese doelstellingen in Twente op een bijzondere wijze te realiseren.

Ondersteunend aan deze bovengenoemde drie ambities zijn:

- **Monitoring** gekoppeld aan de Twente-index (samenwerkingsverband van de 4 O's) en het project DC NOISE; periodiek onderzoek naar sociaal-economische en demografische ontwikkeling in Twente met inbegrip van sectorale monitoren (arbeidsmarkt, mobiliteit, toerisme). Tegelijk leggen we hier een verbinding met de planning- en controlcyclus van Regio Twente. Wat willen we bereiken en waarom? Wat gaan we hier voor doen? En welke kosten zijn er mee gemoeid?
- **Twente positionering/regiobranding**. Promotie en acquisitie van Twente in meest brede zin (wonen, werken, voorzieningen, toerisme etc.) in nauwe samenwerking met bedrijfsleven, kennisinstellingen, woningcorporaties, zorginstellingen etc. Kosten nu :€ 620.000,- Dit is het bedrag dat voor promotie/acquisitie van toeristisch Twente wordt gebruikt via het TBT en gebaseerd op de afspraak van € 1,- per inwoner (geïndexeerd op prijspeil 2007). Voor een

mogelijk structurele financiering van de Twente promotie vanuit bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid is een procesvoorstel in voorbereiding.

- **Lobby/internationaal Den Haag /Brussel.** Zie evaluatie lobbyactiviteiten 2009/2010 en planning lobbyactiviteiten 2010 en verder, zowel in den Haag als in Brussel. De activiteiten in zowel Den Haag als Brussel krijgen in toenemende mate ondersteuning van onze externe partners als onderwijs- en onderzoeksinstituten en het bedrijfsleven. De verwachting is dat in de nabije toekomst Brussel in financiële zin zeker zo belangrijk is als Den Haag. De nieuwe structuurfondsen (2013) zullen aansluiten bij de Europa 2020-agenda van de Europese commissie. Het betreft geen taak van Regio Twente. De taak wordt nu uitgevoerd en bekostigd door de Netwerkstadgemeenten. Inmiddels hebben enkele andere Twentse gemeenten o.a. Haaksbergen aangegeven geïnteresseerd te zijn in aansluiting bij dit initiatief. Een vorm van coalition of the willing.

Deze ambities met de ondersteunende activiteiten monitoring, regiobranding en lobby voeren we uit (en kunnen we uitvoeren door herschikking) met de bestaande personele bezetting van Domein Leefomgeving en het bestaande budget dat resteert na de besluitvorming over de lopende bezuinigingsrondes.

Wat doen we niet meer?

Het bestaande ambtelijk en bestuurlijk overleg ROVH houdt in zijn huidige gedaante op te bestaan. Wel zullen we voor de halfjaarlijkse bestuurlijke overleggen met het Rijk in het kader van MIRT een meer integraal voor te bereiden bijeenkomst beleggen waar zowel de ambtenaren als bestuurders op de terreinen ruimtelijke ontwikkeling/wonen, mobiliteit en economische zaken input kunnen leveren voor de MIRT-agenda en de daarmee gepaard gaande rijksinvesteringen. Voor dit jaar staan op 23 september en 6 oktober 2010 al dergelijke ambtelijke respectievelijk bestuurlijke bijeenkomsten geagendeerd.

Als gevolg van het van kracht worden van de nieuwe Wet Ruimtelijke Ordening is het nu een taak van de provincie om tot kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwafspraken te komen met de individuele gemeenten. De huidige capaciteit op dit vlak (1 fte) wordt nu ingezet voor zowel het project DC NOISE als ook voor de Twentse woningmarktmonitor 2010 als ook voor het afwickelen van de BWS en BLS gelden van het Rijk die met ingang van 1 januari 2012 worden stopgezet. Naar verwachting stopt het project DC NOISE medio 2011. De vrijkomende personele capaciteit van 1 fte willen wij vanaf medio 2011 gaan inzetten voor de uitvoering van de aangegeven ambities en projecten, waaronder duurzaamheid.

Het stimuleren van de woningbouw via de BLS eindigt met ingang van 1 januari 2012. De baten verdwijnen dan ook, zodat dat per saldo geen besparing oplevert. De huisvesting statushouders is nog een wettelijke taak van Regio Twente. Wel is er wetgeving in voorbereiding om deze taak op provinciaal niveau te beleggen. Regio Twente ontvangt nu een behoorlijke bijdrage van de provincie Overijssel om deze taak uit te voeren. De kosten voor Regio Twente zijn per saldo bijna nihil.

3. Huidige taken Leefomgeving

De ambities worden gerealiseerd door concrete projecten en taken. Wij hebben u toegezegd in beeld te brengen welke activiteiten momenteel op regionale schaal worden uitgevoerd en wat die uitvoering per inwoner van Twente kost.

Een overzicht van de huidige taken van domein Leefomgeving samengevat per programma vindt u onderstaand met een toelichting. Deze taken worden op projectniveau gemonitord via voortgangsrapportages. Voor deze rapportages is een format in ontwikkeling, dat als pilot ingezet wordt op de projecten op de Agenda van Twente en het Innovatie Platform Twente. In deze rapportages zal de voortgang van de projecten worden verantwoord in het licht van de gestelde ambities en de ambities uit de Agenda van Twente.

De Regioraad heeft op 30 juni 2010 het eerste pakket ombuigingsmaatregelen voor 2010-2011 vastgesteld. Dit besluit is verwerkt in onderstaande tabel met de huidige taken van Leefomgeving inclusief vermelding van de kosten per inwoner.

Overzicht van baten en lasten begroting Leefomgeving 2011 na wijziging⁵

Programma	Lasten	Baten	Per saldo	Per inwoner
Werken Mensen	4.574.725	3.786.000	788.725	1,27
Mobiliteit	46.491.507	46.340.364	151.143	0,24
Recreatieve voorzieningen	2.574.108	1.056.733	1.517.375	2,43
Ruimte & Vrije Tijd	3.547.466	2.625.738	921.728	1,48
Subtotaal Leefomgeving *	57.187.806	53.808.835	3.378.971	5,42
Netwerkstad	768.830	30.000	738.830	2,03
Totaal Leefomgeving **	57.956.636	53.838.835	4.117.801	7,45

* betreft de bijdrage aan LO voor niet Netwerkstad-gemeenten

** betreft de bijdrage aan LO voor de Netwerksteden

Toelichting bij bovenstaande tabel:

Jaarlijks ontvangt Regio Twente van het Rijk een Brede Doel Uitkering (BDU) om vorm te geven aan het regionale verkeer- en vervoerbeleid. Door middel van een bestedingsplan wordt de te verwachten uitkering verdeeld over de verschillende beleidsthema's binnen het programma Mobiliteit.

Als onderdeel van de ombuigingsmaatregelen is de resterende formatie + overhead, die de gemeenten financierden, bekostigd uit de BDU. Concreet betekent dit dat er minder geld beschikbaar is voor mobiliteitsprojecten zoals rotondes e.d. Het saldo dat resteert voor het programma mobiliteit bestaat voornamelijk uit de begrote kosten voor bestuursondersteuning. De wet BDU bepaalt dat de rijksuitkering niet mag worden aangewend voor kosten van algemeen bestuurlijke aard.

De kosten van de gemeenten voor het programma Ruimte & Vrije Tijd bestaan uit de personele capaciteit voor de beleidsthema's recreatie & toerisme (2 fte), milieu (1 fte), RO (1fte) en Wonen (1fte). De expertise voor ruimtelijke kwaliteit is noodzakelijk voor een goede integrale aanpak van grote projecten als A1-zone, Innovatiedriehoek, dorps-en stadsranden en andere ruimtelijke projecten. Voor het thema wonen is hiervoor al een toelichting gegeven.

Binnen het programma Werken/Mensen staan relatief veel baten. Deze komen voort uit projectgelden die vanuit Werken/Mensen worden binnengehaald bij de rijksoverheid. De projecten 2010 zijn ook opgenomen in de programma begroting. Daarbij moet worden gedacht aan jaarlijkse bedragen Jeugdwerkloosheid, Leren en Werken, Twentse Taskforce Technologie Onderwijs en Arbeidsmarkt etc. Het onderdeel arbeidsmarkt heeft ook een jaarlijkse taakstelling van 50.000 euro, die wordt behaald door kosten en uren, die door medewerkers van Regio Twente worden gemaakt, bij projecten in rekening te brengen. Dit bedrag, dat is geraamd in de begroting, heeft dus een neerwaarts effect op de gemeentelijke bijdrage. Bij het niet behalen van deze taakstelling is het aan de Regioraad te besluiten op welke andere wijze hier invulling aan wordt gegeven.

De komende jaren blijven we ons inspannen om dergelijke projectgelden te verwerven.

Ook het onderdeel innovatie zal zich blijven ontwikkelen. Veel projecten worden bij Regio Twente aangemeld, en de Regioraad, wethouders EZ worden betrokken bij de toekenning van gelden. Ook wijzigingen binnen het Innovatieplatform zelf vergen de komende tijd veel bestuurlijke aandacht. Daarbij speelt niet alleen de inhoud, maar ook het slagvaardiger maken van het huidige IPT, Kennispark en de Innovatiedriehoek. Daarmee zijn mogelijk kosten te besparen.

Ten aanzien van de gemeentelijke bijdrage aan de afdeling Recreatieve Voorzieningen 2011 is een korte toelichting op haar plaats. Deze bijdrage is namelijk licht gestegen t.o.v. de bijdrage 2010 (te weten € 0,06 per inwoner). Dit verhoudt zich met de reguliere loon- en prijsindex voor het dienstjaar 2011. De bezuinigingen die op dit taakveld zijn gerealiseerd (€ 0,12 per inwoner) worden volledig gemaskeerd door een technische wijziging in de begroting: de uren die vanuit de afdeling Recreatieve Voorzieningen zijn verantwoord op de post "bestuursondersteuning" komen namelijk met ingang van het dienstjaar 2011 ook ten laste van de bijdrage Recreatieve Voorzieningen. Voorheen werden deze kosten elders verantwoord. Het betreft dus een verschuiving van de lasten en geen verzwaring van de lasten.

⁵ Op grond van het regionaalsbesluit d.d. 30 juni 2010 over het pakket aan ombuigingsmaatregelen dienstjaar 2010 en 2011. Het subtotaal Leefomgeving exclusief Netwerkstad was € 5.96 en inclusief Netwerkstad € 7.99. Er is dus al een besparing gerealiseerd van € 0,54 per inwoner.

Overigens, met het pakket aan bezuinigingsmaatregelen op dit taakveld is niet alleen de bijdrage verlaagd met € 0,12 per inwoner. Ook is structureel invulling gegeven aan de taakstelling i.v.m. aanstelling van het afdelingshoofd Recreatieve Voorzieningen (€ 0,15 per inwoner).

4. Ombuigingsmaatregelen en inzicht in de effecten

Binnen het domein LO zijn meerdere maatregelen getroffen om te voldoen aan de opdracht van de regio raad substantieel te bezuinigen. Wij hebben daartoe een korte analyse gemaakt van de taken van het domein, afgezet tegen de ambities zoals die zijn verwoord in deze notitie. Tevens zijn er diverse efficiencymaatregelen ingevoerd die geleid hebben tot bezuinigingen. Deze maatregelen zijn door de regio raad in juni 2010 vastgesteld. Onderstaand geven we inzicht in de effecten hiervan op de producten en dienstverlening van het domein.

- **Niet vervullen vacature directeur LO**

Besparing 2011 e.v.: 58.000 (= 60%) (overige 40% ingeboekt bij B&B)

Effect: de taken van de vorige directeur zijn verdeeld over de leidinggevenden binnen het domein (programma-managers, afdelingshoofd en teamleider) en de algemeen directeur. De taakbelasting is hiermee toegenomen. Als gevolg van de doorverdeling van de kosten van de directeursfunctie (die niet is vervuld), de kostentoekening van de algemeen directeur en overige leidinggevenden binnen LO heeft deze maatregel effect op alle producten. Nadeel is dat door de toegenomen taakbelasting de kwetsbaarheid is toegenomen

- **Alternatieve bekostiging personeel en apparaatskosten mobiliteit**

Besparing 2010 e.v.: 160.000

Effect: deze kosten worden ten laste gebracht van de BDU (past naadloos bij de criteria van de BDU). Nadeel is dat er voor de concrete uitvoering van Twentse mobiliteitsprojecten evenredig minder geld beschikbaar is.

- **Besparingen algemeen beheer (notulering, abonnementen, advertentie-, vergader-, representatiekosten etc)**

Besparing 2011 e.v.: 16.000

Effect: deze maatregelen betekenen een versobering van het budget dat ondersteunt bij de uitoefening van de werkzaamheden en zijn doorverdeeld over alle producten. Verminderen van de kosten op notuleren maakt de verslaglegging kwetsbaarder.

- **De besparingen binnen Recreatieve Voorzieningen**

De bezuinigingsmaatregelen binnen Recreatieve Voorzieningen bestaan vooral uit een forse besparing op de personeelskosten, zowel voor de binnendienst als buitendienst. Hoewel de organisatie daardoor wellicht wat kwetsbaarder wordt, mag verwacht worden, dat de taken toch op een adequate wijze kunnen worden ingevuld. Daarnaast zijn een tweetal opslagplaatsen samengevoegd en zal een van deze opslagplaatsen worden verpacht. Ook is bespaard door goedkoper inkoop/aanbesteding en door een lichte versobering van het onderhoud. Voor het jaar 2012 is een besparing van € 120.000,- bereikt.

Overigens is er nadrukkelijk voor gekozen om het onderhoudsniveau niet al te zeer omlaag te brengen, omdat een (in de ogen van de bezoekers/gebruikers van de parken en routes) te laag onderhoudsniveau zijn weerslag zal hebben op het bezoek cq het gebruik. Verdere besparingen en verhogingen van de inkomsten ter verbetering van het rendement zijn beschreven in het rapport Visie Recreatieparken Regio Twente, Fase 1 Hoofdkeers. Deze besparingen / inkomstenverhogingen moeten worden gevonden uit:

- aanvullende bezuinigingen
- toename inkomsten uit evenementen, pacht, aantrekken extra ondernemers, parkeren
- ontwikkeling bungalowpark Rutbeek

Aan deze verdere rendementsontwikkeling zal blijvend worden gewerkt. Via het voorleggen van de jaarlijkse bestuursrapportages zal de Regio raad inzicht krijgen in de resultaten.

4. Conclusie

Kijkend naar de aangegeven ambities en de confrontatie van deze ambities met het huidige takenpakket van Leefomgeving inclusief kosten dan is de conclusie dat de primaire ambtelijke uitvoeringskosten van deze ambities (excl. Netwerkstad) met de huidige personele bezetting all-in **€ 5,42 per inwoner** bedragen. Prijspeil programmabegroting 2011 na wijziging. Dat betekent ten opzicht van de primitieve begroting 2011 een structurele besparing van 0,54 eurocent per inwoner en een structurele vermindering van de vaste formatie met 3 fte: te weten de functie directeur Leefomgeving, 1,5 fte bij recreatieve voorzieningen en 0,5 fte algemene ondersteuning. Door de bestaande formatie te herschikken en nog flexibeler in te zetten zijn we in staat de genoemde ambities te realiseren.

Alle overige activiteiten die het domein Leefomgeving uitvoert vinden plaats op projectbasis en worden dus uit andere bronnen extern gefinancierd (zie ook de projectenlijsten in de programmabegroting 2011).

De gemeentelijke bijdrage per inwoner (prijspeil programmabegroting 2011 na wijziging) voor de overige organisatieonderdelen van Regio Twente bedragen:

Organisatieonderdelen	Kosten per inwoner
Veiligheid	€ 8,83
Gezondheid	€ 27,25
Leefomgeving (ex Netwerkstad)	€ 5,42
Concern	€ 2,05
Totaal	€ 43,55

5. Proces

We stellen het volgende proces voor in het kader van de ambitie- en takenschouw van het domein Leefomgeving:

- 27 september: voorlopige vaststelling versie 27 september in het DB
- Oktober/november: DBversie bespreken in ambtelijke overleggen per programma.
- Oktober/november: DBversie bespreken in PHO – overleggen.
- 17 november: presentatie door DB in Regioraad
- 1 december: radenconferentie over schouw in combinatie met schouw GGD en Twence
 - Deel A: Twence (18.00-19.00)
 - Deel B: GGD (19.00-20.00)
 - Deel C: LO (20.00-21.00)

Besluitvorming 1^e nieuwe RR in 2011 d.d.16 februari 2011.

Top vijf prioriteiten Twente 2010-2014

De veertien Twentse gemeenten (verenigd in Regio Twente) hebben samen met de provincie Overijssel in 2007 een meerjarig investeringsprogramma vastgesteld: de Agenda van Twente. Dit programma heeft als centrale doel het realiseren van een innovatieve en concurrerende economie in een duurzame omgeving. De majeure projecten van de Agenda van Twente zijn:

1. Innovatieroute Twente
2. Programma Innovatiedriehoek met projecten
 - o Kennispark
 - o Hart van Zuid/CST/WTC
 - o Gebiedsontwikkeling Luchthaven
3. A1 en A1zone
4. N18
5. N/A35

1. Innovatieroute Twente

Twentse ondernemingen uit o.a. de bouw en industriese sector, onderwijs- en onderzoeksinstituten (UT en Saxion) en lokale en regionale overheden richten zich samen op innovatie en hebben een gezamenlijk programma opgesteld. De samenwerking concentreert zich op de clusters materialen en hightechsystemen, technologie en gezondheid, veiligheid en technologie, voeding en bouw. Op innovatiegebied speelt Twente inmiddels al jaren de champions league met nanotechnologie en materiaaltechniek als speerpunten. (Kunnen we nog een concreet voorbeeld noemen? Spreekt veel meer tot de verbeelding)

2. Innovatiedriehoek

Het stedelijk gebied van Twente vormt de motor van de Twentse economie en concentreert zich op de Innovatiedriehoek: een gebied dat Hengelo en Enschede ruim omvat. In dit gebied bevinden zich Kennispark, Hart van Zuid/Centraal Station Twente/WTC en de Luchthaven en deze zijn in combinatie zowel (inter)nationaal als regionaal van strategisch belang. Nationaal (op de west-oost as gesitueerd) en regionaal (herstructurering vooral rondom stationsomgevingen gecombineerd met ruimtelijke kwaliteit, voldoende economische potenties en bereikbaarheid van de steden).

3. A1 en A1 zone

De A1 en de Berlijnlijn vormen Europese hoofdtransportassen die ons land met Duitsland en Oost-Europa verbinden. Deze parallelstructuur zorgt voor een directe verbinding van Oost-Nederland met de Randstad. De groeiende ruimtelijk-economische dynamiek in Oost Nederland en in Twente in het bijzonder leidt langs de snelweg A1 en rondom de stations van de Berlijnlijn tot nieuwe ontwikkelingen. Onze doelen zijn betere bereikbaarheid, hogere ruimtelijke kwaliteit en duurzaamheid en betere benutting van de economische potenties.

4. N18

Voor de verbreding van de N18 zetten we ons, samen met onze Gelderse collega's al vele jaren in. Met de demissionaire minister van V&W zijn inmiddels harde afspraken gemaakt over de start van de uitvoering van de werkzaamheden. Een goede en optimale verbinding met het stedelijk knooppunt Arnhem-Nijmegen is van wezenlijk belang voor de economie en de bereikbaarheid van het nationaal stedelijk netwerk Twente.

5. A35/N35

Ook voor deze essentiële verbindingssas tussen de stedelijke netwerken Zwolle/Kampen en Twente zijn met de demissionaire minister inmiddels concretere afspraken gemaakt. In Twente ligt het accent op de voltooiing van het deel tussen Wierden en Nijverdal, in combinatie met de realisatie van een combitunnel in 2013.

De veertien gemeenten in Twente investeren € 80 miljoen euro in de Agenda van Twente, waarvan € 50 miljoen voor de Innovatieroute Twente. De provincie Overijssel heeft hiervoor ook € 50 miljoen vrijgemaakt. Het gaat hier dus om gezamenlijke investeringsprojecten van de Twentse gemeenten en de provincie Overijssel.

Tevens vormen deze projecten onderwerp van bespreking in de MIRT-overleggen die tweemaal per jaar met de bewindspersonen van V&W en VROM worden gevoerd. Mede door deze agendering is er sprake van rijksbetrokkenheid.